

Braterstwo w wielokulturowym świecie

RÓŻNE SPOJRZENIA NA BRATERSTWO W EUROPIE

DR LUIS MARÍA CIFUENTES PÉREZ

Wszystkie tradycje moralne i religijne, podobnie jak humanistyczna tradycja filozoficzna, broniły zawsze złotej zasady: „czyń innym tak, jakbyś chciał, aby czyniono tobie”. Innymi słowy, powinniśmy traktować ludzi jak braci – osoby równe nad pod względem praw i godności.

U podstaw idei braterstwa, która realizuje się w naszym podejściu do bliźniego, leży myśl, że ludzie tworzą wielką rodzinę, Ludzkość, i współdzielą ten sam los. Chrześcijaństwo niewątpliwie położyło pod tę myśl fundament teologiczny, uznając nas wszystkich za dzieci Boga i braci w Chrystusie, lecz to oświecony humanizm XVIII wieku nadał tej myśli perspektywę świecką. Później, w XX wieku, za sprawą międzynarodowego porozumienia myśl ta została ona odwzorowana w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. W Hiszpanii idea braterstwa przez wiele lat kojarzona była z katolicyzmem. Istniały jednak ruchy, które nadawały temu słowu nowe znaczenie. W drugiej połowie XIX wieku, pośród intensywnych walk politycznych i w obliczu ingerencji kościoła w działanie partii politycznych, Wolny Instytut Naukowy (Institución Libre de Enseñanza) odwoływał się do idei świeckiego humanizmu, wolnego od wszelkich dogmatów religijnych. Wizja ta nie zdobyła jednak popularności w hiszpańskim społeczeństwie i była marginalizowana, czemu towarzyszyły prześladowania humanistów. W XX wieku Druga Republika broniła idei braterstwa wywodzącej się z socjalizmu. Wartość braterstwa powiązana była z żądaniem społeczno-ekonomicznej sprawiedliwości i równości, solidarności osób walczących o godne, ludzkie warunki życia. Ten świecki i solidarny humanizm był w Hiszpanii spychany na boczny tor kultury, a nawet prześladowany pod dyktando generała Franco, który starał się wymazać wszelkie ślady zsekularyzowanej ideologii ze sfery edukacyjnej (i w zamian narzucił idee dobroczynności i braterstwa zgodne z rozumieniem Kościoła katolickiego).

Podsumowując, można powiedzieć, że słowo „braterstwo” w języku hiszpańskim pojawia się głównie w kontekstach społecznych związanych z katolicyzmem, a organizacje pozarządowe odwołują się raczej do solidarności niż braterstwa. Dominacja wyznania katolickiego w Hiszpanii była na tyle istotna, że świeckiemu humanizmowi nie udało się jeszcze zaistnieć w świadomości opinii publicznej: wyrazić autonomicznym, jasnym i pozytywnym językiem pogląd, że świeckie braterstwo i świecki humanizm to ruchy wspierające emancypację społeczną wszystkich obywateli.